

NÄITUSE „EESTI PINGINAABER ESWATINI“ TUNNIKAVA

Autor: Laura Toomlaid

Kooliaste: IV kooliaste

Lõiming: ühiskonnaõpetus, geograafia, ajalugu, valikaine „Globaliseeruv maailm“

Õpitulemused

Õpilane

- mõistab ühe globaalse lõuna ehk nn arengumaa näite (eSwatini) põhjal globaalse lõuna ja globaalse põhja riikide erinevusi;
- oskab välja tuua erinevaid riigi arenguga seotud indikaatoreid;
- teab, mis on kestliku arengu eesmärgid ja kust nende kohta rohkem infot leida.

Kestliku arengu eesmärgid

4. eesmärk. Tagada kõikidele kaasav ja õiglane kvaliteetne haridus ning elukestva õppe võimalused.
5. eesmärk. Saavutada sooline võrdõiguslikkus ning suurendada naiste ja tütarlaste mõjuvõimu.
8. eesmärk. Toetada jätkusuutlikku, kaasavat ja säästvat majandusarengut ning tagada kõikidele inimestele inimväärne töö.
17. eesmärk. Tugevdada tegevuskava rakendamise meetodeid ja taaselustada säästva arengu alane ülemaailmne partnerlus.

Tunni pikkus: 45 min või 2 x 45 min

Meetodid

- Arutelu
- Grupitöö
- Mõttekaart
- Õpilaste esitlused

Vahendid

Kirjutusvahendid, plakatid, (süle)arvutid või nutitelefonid informatsiooni otsimiseks.

Ettevalmistus

Tunnis osalemine eeldab, et õpilased tutvuvad eelnevalt näitusega kas füüsiliselt või [veebikeskkonnas](#). Võimalusel võiksid õpilased tutvuda ka vähemalt ühe lisamaterjaliga (vt nimekirja järgmisel lehel).

Informatsioon eSwatini kohta

eSwatini rahvaarvu ja pindala väiksuse tõttu on eSwatinit hea Eestiga võrrelda.

Pindala: 17 364 km² (üks Aafrika väiksemaid riike)

Pealinn: Mbabane

Rahvaarv: 1 130 043

Etnilised grupid: svaasid, zulud, Euroopa päritolu järeltulijad

Religioon: kristlus, kohalikud usundid

Keel: inglise, siSwati

Keskmine vanus: 20,7

Eeldatav eluiga: 57

Iseseisvus: 1968

SKP: 4,74 mld \$ (2021)

SKP inimese kohta: 3978 \$ (2021)

Aialugu ja poliitika

eSwatini kuningriik on üks maailma viimaseid absolutistlikke monarhiaid. Kuningas Mswati III krooniti 1986. aastal 18-aastasena. Kuningal on 15 naist ja 36 last ning ta on tuntud küllusliku elustiili poolest. 2018. aasta aprillis muutis kuningas Mswati III riigi nime Svaasimaast eSwatiniks, et tähistada 50 aasta möödumist Briti koloniaalvõimu lõppemisest ja ühtlasi enda 50. sünnipäeva. Ligikaudu 60% eSwatini territooriumist on kuninga võimu all. Ülejäänud osa on eraomanduses ning kuulub enamasti välismaalastele.

eSwatini on Aafrika mõistes suhteliselt jõukas riik, kuid rahvusvaheliste organisatsioonide hinnangul elab 39,7% elanikkonnast vähemaga kui 1 USA dollar päevas. UNICEF-i andmetel on eSwatinis maailma kõrgeim HIV-i levimus (ca 27,2% täiskasvanud elanikkonnast). Kuigi ligi pool rahvastikust on alla 25-aastased, on töötuse määr noorte seas väga kõrge (59,1%). Noorem generatsioon soovib, et nende sõnal oleks riigivalitsemises rohkem kaalu ja väljavaated tööturul paraneksid. 2021. aasta juunis-juulis puhkesid riigis rahutused ning kannatada sai 70 inimest. Protestiti monarhia vastu ja demokratiseerumise poolt, kuningriigis nõuti poliitilisi reforme. Seejuures on eSwatinis nii poliitilised parteid kui ka avalik eneseväljendus olnud seadusega keelatud aastast 1973.

Lisamaterjalid

Materjalid on ette nähtud nii õpetajale tunni ettevalmistuseks kui ka õpilastele grupitööde edukaks täitmiseks:

- [Ajakiri Horisont 1/2020 „Umhlanga südames“, lk 42–46](#) (võib soovitada kõigile õpilastele enne tundi lugeda)
- [Encyclopædia Britannica ingliskeelne artikkel](#)
- [Maailmapanga ingliskeelne statistiline ülevaade eSwatinist](#)
- [Maailmapanga ingliskeelne kliimaraport eSwatinist](#)
- [Freedom House'i ingliskeelne raport eSwatinist](#)
- [USA riigidepartemangu ingliskeelne raport eSwatinist](#)
- [BBC ingliskeelne videoreportaaž eSwatini kultuurist](#)
- [Meeleolukas ingliskeelne ülevaade eSwatinist](#) (võib soovitada kõigile õpilastele enne tundi vaadata)
- [Näide umhlanga pillirootseremooniast](#)

1TUND

Sissejuhatav ja häälestav ülesanne (10 min)

Õpetaja annab esmase ülevaate tunni teemast ja põhiküsimustest:

- Mida tähendab arenguriik ja mille põhjal arengut mõõdetakse? Miks võiks kasutada alternatiivina terminit *globaalne lõuna*? Tutvuge Maailmakooli selgitusega [siin](#). Millised on peamised erinevused globaalse lõuna ja põhja riikide vahel majanduslikult, sotsiaalselt ja keskkondlikult?
- Kuidas saab haridus mängida rolli kestliku arengu edendamisel ning erinevuste vähendamisel arenenud ja arengumaade vahel?

Õpilased panevad märkmepaberitele või vihikutesse kirja vähemalt veel ühe küsimuse, mis neil teemaga seoses tekib. Seejärel koostavad nad sõnapilve või teevad ühiselt ajurünnaku, et kaardistada teemaga seotud mõisteid ja ideid. Oluline on, et tegevus aitaks tunni sisuga suhestuda ja ülejäänud tegevuste jooksul varasemate teadmistega seoseid luua.

Kaardistamine ja info otsimine gruppides (25 min)

1. Jaga klass viieks grupiks. Iga grupp hakkab uurima ühte järgnevatest **valdkondadest** eSwatini ja Eesti kohta:

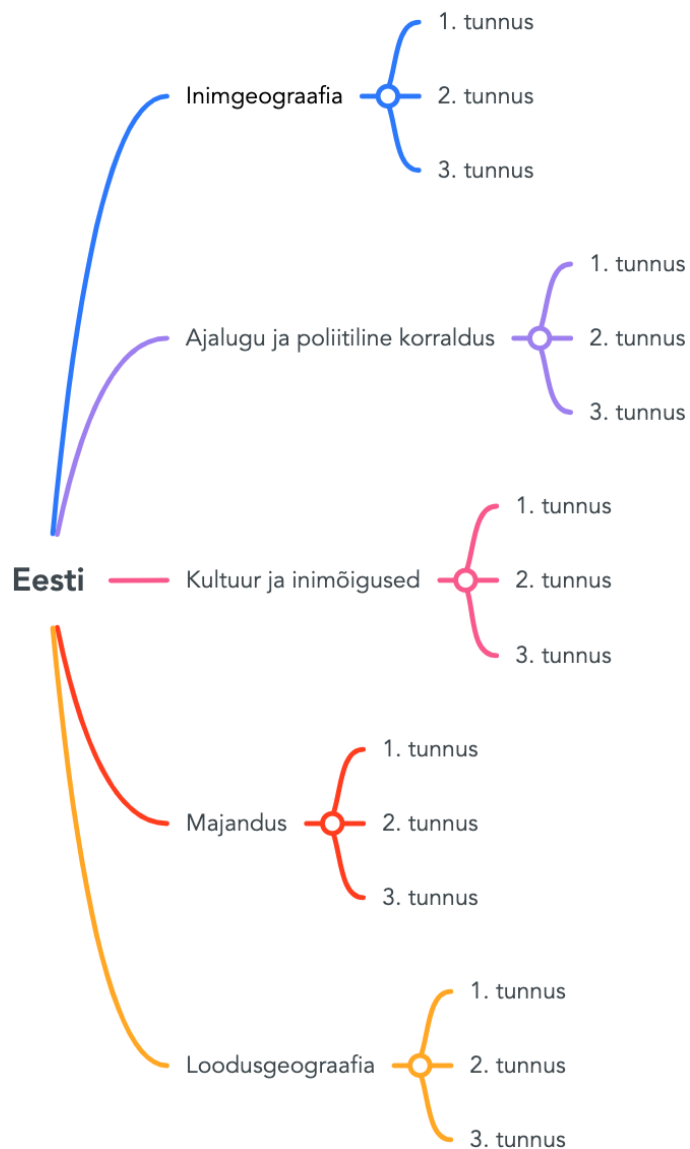
- 1) Loodusgeograafia
- 2) Inimgeograafia
- 3) Ajalugu ja poliitiline korraldus
- 4) Kultuur ja inimõigused
- 5) Majandus

Grupitöö esimene samm on leida vastavat valdkonda iseloomustavad **tunnused** (st omadused, olulised aspektid, indikaatorid).

Siin on võimalikud variandid tunnustest, mida õpetaja võib vajadusel õpilastega jagada diskussiooni suunamiseks. Välja toodud tunnused ei ole lõplik nimekiri.

- 1) Loodusgeograafia
  - a) Pindala
  - b) Naaberriigid
  - c) Pinnavormid
  - d) Loodusvöönd ja looduslik mitmekesisus
  - e) Loodusressursid
  - f) Kliimamuutuste mõju

- 2) Inimgeograafia
  - a) Rahvaarv
  - b) Linna- ja maarahvastiku osakaal
  - c) Alla vaesuspiiri elavate inimeste osakaal
  - d) Etnilised grupid
  - e) Keskmine vanus ja eeldatav eluiga
  - f) Haridus (keskmine kirjaoskuse tase)
  - g) Tervis (mh HIV)

- 3) Ajalugu ja poliitiline korraldus
  - a) Iseseisvumine
  - b) Poliitiline korraldus, valitsusstruktuur ja riigijuhtimine
  - c) Ajaloolised sündmused, mis on poliitilist maastikku kujundanud
  - d) Poliitiline vabadus
  - e) Meedia- ja sõnavabadus

- 4) Kultuur ja inimõigused
  - a) Keel
  - b) Olulisemad kultuurilised traditsioonid
  - c) Meeste ja naiste rollid ühiskonnas ja kultuuris
  - d) Naiste osakaal hariduses ja tööturul

- 5) Majandus
  - a) Majanduse struktuur
  - b) Tööhõive
  - c) Majanduskasv
  - d) Majanduslikult olulised loodusressursid
  - e) Peamised majandustegevused: põllumajandus, tööstus ja teenindussektor

2. Õpilased panevad gruppides oma valdkonda iseloomustavad tunnused kirja **mõttekaardile**. Mõttekaardi võib luua nii füüsiliselt iga grupi poolt eraldi kui ka ühiselt, kasutades virtuaallahendust. Näiteks [MindMeister](#)’i abil saavad reaalselt ja paralleelselt tegutseda kõik grupid:

3. Iga tunnuse juurde otsivad õpilased eSwatini kohta infot. Sellele lisaks panevad nad kirja või arutlevad, millised on iga teema juures sarnasused või erinevused Eestiga.

Arutelu (10 min)

Grupid tutvustavad oma valdkondi ja toovad iga tunnuse puhul välja sarnasused või erinevused eSwatini ja Eesti vahel.

Kui aega on ainult 45 minutit, võib kaardistamine ja arutelu sellega piirduda.

II TUND

Töö gruppides (20 min)

Grupp valib kõikidest mõttekaardile kirja pandud tunnustest välja 1 või 2, mida teistele esitleda, sidudes need **kestliku arengu eesmärkidega**. Esitlust aitavad ette valmistada järgmised küsimused:

1. Kuidas valitud tunnus eSwatini ja Eesti vahel sarnaneb või erineb? (Esmased mõtted on juba kaardistatud, aga neid on nüüd võimalus täiendada ja üle kontrollida.)
2. Millised on selle teema juures mõlemas riigis kõige suuremad väljakutsed ja milliste kestliku arengu eesmärkidega need väljakutsed seotud on?
3. Mida saab kumbki riik teha, et väljakutsed lahendada ja kestliku arengu eesmärgi saavutamisele kaasa aidata?

Allikas, mida õpilastele soovitada: Maailmakool.ee – [kestliku arengu eesmärgid](#).

Tegevuse eesmärk on arendada õpilastes oskust tabada erisusi riikide vahel, selgitada erinevate tegurite mõju riikide arengule ja võimalusi olukorra parandamiseks kestliku arengu eesmärkide abil.

Näiteks: Ajalugu ja poliitikat käsitlev grupp arutab omavahel grupis erinevaid aspekte eSwatini ja Eesti ajaloo ning poliitilise korra kohta. Õpilased toovad välja 2-3 sarnasust ja erinevust. Klassi ees aruteluks valivad nad teema „riigikord“, selgitades absolutistliku monarhia olemust, erinevust demokraatiast, võimalikke mõjusid teistele eluvaldkondadele ja seotust kestliku arengu eesmärkidega.

Majandust käsitlev grupp arutab omavahel grupis erinevaid aspekte, kuidas eSwatini ja Eesti majandused sarnanevad või erinevad. Klassi ees aruteluks valivad nad teema „loodusressursid“, selgitades, kuidas merepiirita riikide majandus erineb merepiiriga riikide omast ja mis mõju omab see üldiselt majandusele.

Esitlused ja kokkuvõte (25 min)

Iga grupp esitab valitud märksõnade kohta 3–5-minutilise esitluse. Teised grupid jälgivad esitlusi ning teevad märkmeid, täiendades enda mõttekaarti. Viie grupi esitluste kokkuvõttest kujuneb välja terviklik ülevaade eSwatinist.

Alternatiivne meetod – ringlev ülevaade. Üks õpilane jääb laua juurde, teised käivad erinevate gruppide juures ja kuulavad nende vastuseid. Lõpuks tullakse n-ö kodurühma tagasi ja arutatakse kuuldu kogu klassiga läbi.